

Stosunek do innych narodów

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Do najbardziej lubianych narodów należą Czesi, Włosi, Słowacy i Anglicy. Sympatią darzy ich mniej więcej połowa Polaków (od 47% do 50% w zależności od narodowości).

- ▶ Spośród uwzględnionych w sondażu nacji, niechęć najczęściej deklarowana jest wobec Romów oraz Arabów (po 67% deklaracji niechęci).

- ▶ W porównaniu z rokiem poprzednim pogorszyło się nasze nastawienie do wielu nacji. Największe zmiany *in minus* dotyczą naszego stosunku do Romów, Turków, Greków, Ukraińców oraz Niemców. Nieco mniejsze, lecz także istotne statystycznie pogorszenie nastawienia odnotowujemy w przypadku Rumunów, Żydów, Bułgarów, Litwinów, Szwedów, Hiszpanów, Białorusinów, Włochów, Holendrów, Japończyków oraz Francuzów. Ponadto w ciągu ostatnich trzech lat w istotny sposób pogorszyło się nasze nastawienie do Serbów, a w ciągu czterech lat – wobec Arabów.

Już od ponad dwudziestu lat badamy stosunek Polaków do innych narodów, starając się określić, które z nich są na ogół darzone sympatią, a w stosunku do których przeważa niechęć. W tym roku¹ zapytaliśmy o nastawienie do dwudziestu siedmiu narodów i grup etnicznych.

Respondenci oceniali na siedmiopunktowej skali², w jakim stopniu darzą dany naród sympatią bądź też są mu niechętni. Uzyskane wyniki przedstawiamy w formie zagregowanej do trzech kategorii: sympatii (na skali: punkty od +1 do +3), obojętności (0) i niechęci (od -1 do -3). W ten sposób prezentujemy zasięg sympatii i antypatii do poszczególnych narodów. Dla pełniejszej informacji posługujemy się wartościami średnich, które dodatkowo pokazują natężenie sympatii bądź niechęci. Przy obliczaniu średnich uwzględniliśmy tylko odpowiedzi respondentów deklarujących określony stosunek do danego narodu, pominęliśmy zaś odpowiedzi osób, które nie mają zdania na ten temat.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (310) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 marca 2016 roku na liczącej 1034 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Stosunek do poszczególnych narodów respondenci oceniali na skali od 1 do 7. Opracowując wyniki, w celu ułatwienia czytelnikom interpretacji wartości średnich, skalę tę zastąpiliśmy skalą od -3 (niechęć) do +3 (sympatia). Środkiem nowej skali jest 0, oznaczające obojętność, średnie powyżej 0 wskazują zatem na sympatię, a poniżej 0 – na niechęć.

SYMPATIA I ANTYPATIA DO INNYCH NARODÓW

Do najbardziej lubianych narodów należą Czesi, Włosi, Słowacy i Anglicy. Sympatią darzy ich mniej więcej połowa Polaków (od 47% do 50% w zależności od narodowości).

Co najmniej dwie piąte ankietowanych deklaruje pozytywny stosunek do Hiszpanów (46%), Amerykanów (46%), Węgrów (45%), Francuzów (43%), Holendrów (41%) oraz Szwedów (40%). Blisko dwie piąte respondentów ma przyjazne nastawienie wobec Austriaków oraz Japończyków (po 38%). Zaznaczyć należy, że w stosunku do wymienionych nacji wyraźnie częściej deklarowana jest sympatia niż niechęć, negatywne nastawienie do nich wyraża nie więcej niż 20% badanych.

Mniej więcej co trzeci ankietowany darzy sympatią Niemców (37%), Greków (34%) oraz Litwinów (31%), a negatywne nastawienie do nich deklaruje mniej więcej co czwarty ankietowany (od 25% do 27%).

W stosunku do pozostałych nacji uwzględnionych w sondażu przeważa niechęć, bądź jest ona wyrażana porównywalnie często co sympatia.

Mniej więcej co czwarty respondent ma pozytywne nastawienie do Ukraińców, Bułgarów, Chińczyków, Białorusinów oraz Żydów (od 23% do 27% w zależności od nacji), przy czym wobec Bułgarów niechęć i sympatia wyrażane są równie często, natomiast wobec pozostałych narodów w tej grupie – w mniejszym lub większym stopniu przeważa niechęć.

Co piąty badany ma przyjazny stosunek do Wietnamczyków, Serbów i Rosjan, jednak niechęć wobec Rosjan deklarowana jest częściej niż wobec Serbów i Wietnamczyków (odpowiednio 50%, 35% i 32% wyraża niechęć). Mniej niż co piąty ankietowany wyraża sympatię do Turków (16%) i Rumunów (15%), natomiast niechęć do nich deklaruje blisko połowa ankietowanych (odpowiednio 45% i 47%). Dwie trzecie badanych wyraża niechęć wobec Romów i Arabów, a sympatię do nich deklaruje relatywnie niewielu (odpowiednio 11% i 8%).

Tabela 1

Narody (uszeregowane według malejącego zasięgu sympatii)	Jak by Pan(i) określił(a) swój stosunek do innych narodów?				Średnie*
	Sympatia	Obojętność	Niechęć	Trudno powiedzieć	
	w procentach				
Czesi	50	30	13	7	0,72
Włosi	49	31	13	7	0,74
Słowacy	48	31	13	8	0,75
Anglicy	47	30	16	7	0,61
Hiszpanie	46	31	14	9	0,64
Amerykanie	46	30	17	7	0,58
Węgrzy	45	30	17	9	0,63
Francuzi	43	32	18	7	0,53
Holendrzy	41	32	16	11	0,54
Szwedzi	40	32	16	12	0,52
Austriacy	38	34	17	11	0,45
Japończycy	38	30	20	12	0,40
Niemcy	37	32	26	5	0,20
Grecy	34	31	25	10	0,24
Litwini	31	31	27	11	0,13
Ukraińcy	27	33	34	6	-0,18
Bułgarzy	26	38	26	11	0,01
Chińczycy	25	35	28	11	-0,10
Białorusini	25	32	32	11	-0,12
Żydzi	23	31	37	9	-0,32
Wietnamczycy	21	33	32	14	-0,22
Serbowie	20	30	35	15	-0,32
Rosjanie	20	24	50	6	-0,71
Turcy	16	28	45	11	-0,63
Rumuni	15	29	47	9	-0,73
Romowie (Cyganie)	11	17	67	5	-1,33
Arabowie	8	16	67	9	-1,51

* Średnie mierzone na skali od -3 (maksymalna niechęć) do +3 (maksymalna sympatia)

Tabela 2. Zmiany **sympatii** do poszczególnych narodów

Narody	Wskazania respondentów według terminów badań																					
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16
	w procentach																					
Amerykanie	62	58	63	59	64	61	54	50	58	56	45	46	49	44	47	45	43	51	43	41	44	46
Anglicy	47	41	51	51	55	50	45	44	51	49	46	50	50	53	51	50	44	54	47	43	48	47
Arabowie	-	-	-	-	-	-	-	-	16	13	11	8	9	12	21	24	23	23	-	-	-	8
Austriacy	41	37	48	49	47	43	40	37	40	36	31	30	36	36	43	43	39	48	40	39	41	38
Białorusini	19	17	18	21	22	19	18	26	26	22	21	18	23	27	34	34	31	33	30	29	28	25
Bułgarzy	19	16	23	23	23	20	20	25	26	24	22	19	24	29	35	37	33	38	32	31	32	26
Chińczycy	-	-	-	-	-	21	19	22	26	22	20	16	18	22	31	29	31	32	27	25	27	25
Czesi	38	30	43	44	45	41	44	47	50	50	49	46	52	53	53	53	51	58	51	50	50	50
Francuzi	61	51	67	62	60	58	53	55	51	48	45	43	48	52	49	51	45	53	41	44	44	43
Grecy	-	-	-	-	-	-	-	43	44	45	44	41	47	49	46	47	43	40	35	37	39	34
Hiszpanie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	47	53	49	52	51	47	53	45	46	49	46
Holendrzy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	42	48	48	46	46	45	49	42	40	43	41
Japończycy	-	-	43	48	43	35	33	33	39	36	32	31	30	34	42	42	40	47	39	37	40	38
Litwini	24	22	35	36	36	29	30	36	38	36	38	32	36	38	41	42	36	40	32	34	34	31
Niemcy	23	26	35	43	38	32	31	32	38	36	33	34	33	30	38	39	38	43	38	39	43	37
Romowie (Cyganie)	-	6	10	12	10	10	13	17	15	16	15	13	14	14	21	23	22	24	20	20	18	11
Rosjanie	17	16	17	21	20	19	17	23	24	22	18	16	22	24	30	34	32	34	31	25	22	20
Rumuni	9	8	11	12	11	10	13	15	15	15	14	12	16	16	25	26	24	26	21	21	21	15
Serbowie	10	12	14	15	16	13	14	17	18	17	15	12	18	19	29	31	28	31	27	-	-	20
Słowacy	33	32	44	38	39	36	34	42	42	43	41	36	44	48	51	51	49	57	48	47	48	48
Szwedzi	44	40	53	52	49	43	41	44	46	48	42	39	43	44	45	44	41	51	42	41	46	40
Turcy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	17	18	28	28	29	28	24	24	16
Ukraińcy	12	9	14	16	15	13	16	19	22	19	29	23	24	25	34	34	32	32	31	34	36	27
Węgrzy	47	41	56	48	47	44	44	47	48	45	43	39	45	45	48	49	46	52	42	43	44	45
Wietnamczycy	-	-	-	-	-	20	21	23	24	19	17	15	18	18	28	29	30	29	25	24	25	21
Włosi	63	54	66	62	63	55	53	54	54	53	50	52	52	51	54	52	47	55	46	48	51	49
Żydzi	15	17	25	26	28	19	19	19	23	21	18	20	20	23	34	31	31	33	28	29	28	23

Tabela 3. Zmiany **niechęci** do poszczególnych narodów

Narody	Wskaźniki respondentów według terminów badań																					
	'93	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16
	w procentach																					
Amerykanie	9	13	10	9	6	10	12	14	12	17	20	24	16	21	18	16	19	16	21	21	17	17
Anglicy	16	20	17	13	12	16	15	18	15	19	17	19	15	14	15	12	16	15	15	20	15	16
Arabowie	-	-	-	-	-	-	-	-	54	60	59	70	66	55	49	43	42	46	-	-	-	67
Austriacy	19	20	20	12	14	17	18	21	19	25	21	32	23	24	18	12	14	13	16	19	16	17
Białorusini	47	49	53	50	46	48	50	40	36	44	37	51	39	34	26	23	26	26	31	31	29	32
Bułgarzy	41	43	42	39	39	41	40	36	30	35	32	42	34	28	20	18	20	20	25	28	25	26
Chińczycy	-	-	-	-	-	36	37	35	32	39	37	47	43	38	30	27	26	31	32	36	29	28
Czesi	28	32	25	22	19	22	18	15	15	18	14	22	14	15	12	9	12	11	13	17	14	13
Francuzi	9	13	8	6	8	11	11	9	12	19	19	25	16	14	15	10	14	13	17	18	16	18
Grecy	-	-	-	-	-	-	-	13	14	15	12	21	17	12	14	11	14	21	25	23	18	25
Hiszpanie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	18	12	13	10	8	9	10	15	14	12	14
Holendrzy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	20	13	12	12	10	11	10	15	17	15	16
Japończycy	-	-	21	16	18	23	24	22	21	25	22	33	30	24	19	15	17	18	20	23	18	20
Litwini	43	43	33	31	30	34	29	24	24	26	21	31	24	22	17	15	19	23	25	27	22	27
Niemcy	53	45	38	31	30	39	39	36	31	38	34	38	33	39	32	28	27	24	28	30	22	26
Romowie (Cyganie)	-	75	73	70	71	69	64	56	60	61	56	65	58	59	51	47	49	50	52	55	58	67
Rosjanie	56	59	59	57	53	55	57	47	43	49	53	61	47	46	41	31	34	33	39	42	50	50
Rumuni	66	68	68	70	66	66	63	56	55	58	54	62	52	51	40	35	40	39	41	45	43	47
Serbowie	10	12	14	15	16	13	14	17	18	17	15	12	18	19	29	31	28	31	27	-	-	35
Słowacy	27	27	22	21	22	26	21	15	17	20	16	26	18	15	13	11	11	10	13	15	12	13
Szwedzi	14	17	14	12	12	17	14	14	12	17	13	22	17	15	12	10	14	13	15	17	14	16
Turcy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53	48	46	37	31	33	37	35	38	36	45
Ukraińcy	65	66	63	60	60	59	58	49	48	51	34	50	42	39	31	29	33	32	33	33	32	34
Węgrzy	18	21	14	16	16	20	15	15	14	19	13	25	18	16	13	10	12	13	16	17	14	17
Wietnamczycy	-	-	-	-	-	34	38	33	35	42	38	49	42	41	31	28	26	31	32	35	31	32
Włosi	6	12	8	7	8	11	11	8	10	12	11	15	14	13	12	10	13	11	15	15	11	13
Żydzi	51	47	45	41	41	48	49	47	46	47	45	50	45	40	32	27	31	29	34	33	32	37

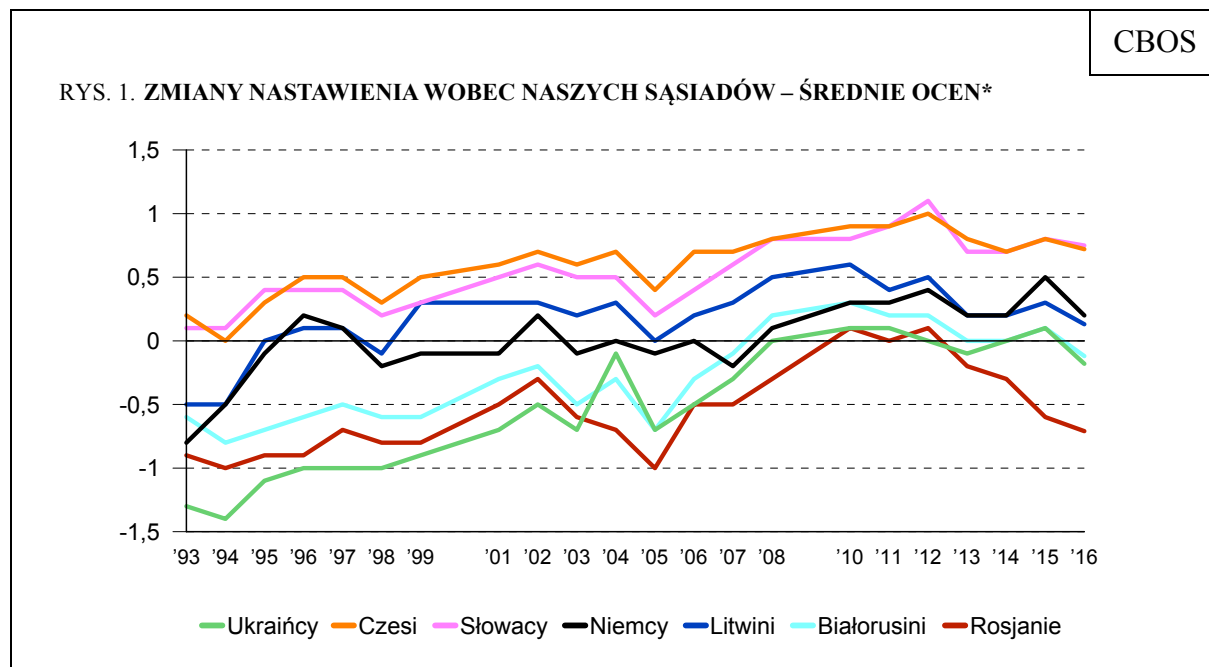
Tabela 4

Narody	Stosunek Polaków do poszczególnych narodów. Średnie na skali od -3 (maksymalna niechęć) do +3 (maksymalna sympatia)		
	2015	2016	Różnica
Amerykanie	0,68	0,58	-0,10
Anglicy	0,71	0,61	-0,10
Austriacy	0,58	0,45	-0,13
Białorusini	0,06	-0,12	-0,18*
Bułgarzy	0,24	0,01	-0,23*
Chińczycy	0,00	-0,10	-0,10
Czesi	0,80	0,72	-0,08
Francuzi	0,66	0,53	-0,13*
Grecy	0,53	0,24	-0,29*
Hiszpanie	0,86	0,64	-0,22*
Holendrzy	0,70	0,53	-0,17*
Japończycy	0,55	0,40	-0,15*
Litwini	0,35	0,13	-0,22*
Niemcy	0,46	0,20	-0,26*
Romowie (Cyganie)	-0,93	-1,33	-0,40*
Rosjanie	-0,60	-0,71	-0,11
Rumuni	-0,49	-0,73	-0,24*
Słowacy	0,80	0,75	-0,05
Szwedzi	0,74	0,52	-0,22*
Turcy	-0,24	-0,63	-0,39*
Ukraińcy	0,11	-0,18	-0,29*
Węgrzy	0,73	0,63	-0,10
Wietnamczycy	-0,09	-0,22	-0,13
Włosi	0,92	0,74	-0,18*
Żydzi	-0,08	-0,32	-0,24*

* Różnice średnich istotne statystycznie na poziomie 0,05

Biorąc pod uwagę średnie ocen można zauważyć, że w ciągu ostatniego roku nastawienie do szesnastu narodów uwzględnionych w sondażu w istotny sposób się pogorszyło. Największe zmiany *in minus* dotyczą naszego stosunku do Romów (spadek wartości średniej o 0,40), Turków (spadek o 0,39), Greków (spadek o 0,29), Ukraińców (spadek o 0,29) oraz Niemców (spadek o 0,26). Nieco mniejsze, lecz także istotne statystycznie, pogorszenie nastawienia odnotowujemy w przypadku Rumunów i Żydów (spadki po 0,24), Bułgarów (spadek o 0,23), Litwinów, Szwedów, Hiszpanów (spadki po 0,22), Białorusinów i Włochów (spadki po 0,18), Holendrów (spadek o 0,17), Japończyków (spadek o 0,15) oraz Francuzów (spadek o 0,13). Ponadto w ciągu ostatnich trzech lat w istotny sposób pogorszyło się nasze nastawienie do Serbów (spadek wartości średniej 0,49), a w ciągu czterech lat wobec Arabów (spadek wartości średniej o 1,00). Zaznaczyć jednak należy, że do wielu nacji, w stosunku do których w tym roku odnotowaliśmy pogorszenie nastawienia, w zeszłym roku zarejestrowaliśmy poprawę – do Greków, Hiszpanów, Holendrów, Japończyków, Litwinów, Niemców, Włochów oraz Szwedów.

Wprawdzie w tym roku notujemy istotne pogorszenie nastawienia do czterech naszych sąsiadów, tj. do Białorusinów, Litwinów, Niemców i Ukraińców, lecz uwzględniając dłuższą perspektywę – stosunek do wszystkich naszych sąsiadów poprawił się.

* Średnie mierzone na skali od -3 (maksymalna niechęć) do +3 (maksymalna sympatia)

Spośród naszych sąsiadów niezmiennie od ponad dwudziestu lat największą naszą sympatią cieszą się Czesi i Słowacy. Na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku i w pierwszych obecnego stosunkowo najmniejszą sympatię deklarowaliśmy wobec Ukraińców, natomiast obecnie z relatywnie największym dystansem podchodzimy do Rosjan. W naszym nastawieniu do Czechów, Słowaków, Niemców oraz Litwinów sympatia przeważa nad niechęcią, natomiast wobec Rosjan, Białorusinów i Ukraińców przeważa niechęć, przy czym jedynie w przypadku Rosjan przeważa ona w sposób zdecydowany.

Uwzględniając dłuższą perspektywę można zauważyć pewną tendencję do unifikowania się nastawienia do różnych nacji – w stosunku do narodów niegdyś darzonych dużą sympatią, np. Amerykanów, Francuzów czy Włochów, nasze nastawienie pogorszyło się, natomiast wobec tych darzonych relatywnie małą sympatią na początku lat dziewięćdziesiątych – poprawiło się, jak np. do Ukraińców, Bułgarów i Żydów. Należy jednocześnie zaznaczyć, że w odniesieniu do pewnej grupy nacji nie rejestrujemy jednoznacznych zmian nastawienia – np. do Anglików, Szwedów i Węgrów³.

³ Zob. komunikat CBOS „Zmiany nastawienia Polaków do innych narodów”, sierpień 2015 (oprac. R. Boguszewski).

Stosunek do narodów stanowi wypadkową wielu czynników – stereotypów narodowościowych, własnych doświadczeń, zaszłości historycznych, bieżących wydarzeń, a także stosunków politycznych między krajami zamieszkiwanymi przez poszczególne nacje⁴. Od lat obserwujemy pewną zależność: Polacy większą sympatią darzą nacje cechujące się wyższym poziomem życia – stanowiące dla nas pozytywną grupę odniesienia, do której aspirujemy, mniejszą zaś te, które charakteryzują się niższym poziomem życia. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona między średnim nastawieniem do nacji a poziomem życia w kraju zamieszkiwanym przez tę nację, mierzonym np. wskaźnikiem rozwoju społecznego⁵ (ang. Human Development Index), stosowanym przez ONZ do porównań międzynarodowych, wynosi 0,72⁶. Przy obliczaniu współczynnika korelacji liniowej między sympatiami Polaków do poszczególnych narodów a poziomem ich rozwoju społeczno-ekonomicznego wyłączeni zostali: 1) Romowie, gdyż są narodem niemającym własnego państwa; 2) Arabowie, którzy zamieszkują kilka krajów; 3) Żydzi – ze względu na duże rozproszenie terytorialne (zastosowanie wskaźnika dla Izraela w tym przypadku jest nieadekwatne).

ZRÓŻNICOWANIA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE

Interesujące jest, jakie cechy społeczno-demograficzne sprzyjają sympatii, a jakie – niechęci. W celu przeprowadzenia porównań nastawienia poszczególnych grup społeczno-demograficznych do różnych nacji stworzone zostały dwa wskaźniki – sympatii oraz niechęci. Wskaźnik sympatii dla danej grupy społeczno-demograficznej to średnia liczba lubianych przez nią narodów, a wskaźnik niechęci to, odpowiednio, średnia liczba nacji, wobec których dana grupa zadeklarowała niechęć. Wartość wskaźnika sympatii dla ogółu badanych wynosi 7,7, zaś niechęci 8,7, co oznacza, że przeciętny ankietowany wyraził sympatię do mniej więcej co trzeciej lub co czwartej nacji, natomiast niechęć – do co trzeciej. Zaznaczyć należy, że poza sympatią i antypatią badani mogli zadeklarować stosunek obojętny (środek skali) bądź też brak sprecyzowanego zdania na ich temat.

⁴ Zob. komunikat CBOS „O stosunkach z sąsiednimi krajami – relacje polityczne a nastawienie do nacji”, marzec 2015 (oprac. M. Omyła-Rudzka).

⁵ Do analiz wykorzystane zostały wartości wskaźnika rozwoju społecznego dla roku 2014.

⁶ Zależność istotna statystycznie na poziomie 0,01.

Z analiz wielozmiennowych wynika, że deklarowana sympatia związana jest w znacznej mierze z wykształceniem – im wyższy poziom wykształcenia, tym częściej deklarowana jest sympatia wobec innych nacji. Absolwenci wyższych uczelni, średnio rzecz biorąc, wyrażali sympatię do 11 spośród 27 nacji, badani z wykształceniem średnim – do 10, z zasadniczym zawodowym – do 8, natomiast z podstawowym lub gimnazjalnym – do 5. Jednocześnie respondenci lepiej wykształceni wyrażali niechęć wobec mniejszej liczby nacji, przy czym między ankietowanymi z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym a zasadniczym zawodowym nie było dużej różnicy (zob. tabele aneksowe). Istotne znaczenie w tym kontekście odgrywa również miejsce zamieszkania – mieszkańcy największych miast, ogólnie rzecz biorąc, wyrażali pozytywne nastawienie do większej liczby nacji niż mieszkańcy mniejszych miast i wsi. Z kolei mieszkańcy wsi wyrażali niechęć do większej liczby narodów niż mieszkańcy miast. Istotnym czynnikiem związanym ze stosunkiem do innych nacji, w pewnym stopniu powiązany z dotychczas opisanymi, jest też położenie materialne. Badani zadowoleni z własnej sytuacji materialnej wyrażali sympatię do większej liczby narodów niż ci znajdujący się w gorszym położeniu, natomiast badani niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej ponadprzeciętnie często deklarowali wobec innych nacji niechęć.

Nastawienie do innych narodów koresponduje również z nastawieniem wobec uchodźców. Badani opowiadający się za przyjmowaniem uchodźców sympatię do innych nacji deklarowali częściej niż respondenci przeciwni ich przyjmowaniu (średnia liczba nacji, w stosunku do których wyrażali sympatię – odpowiednio 10,5 i 7,4), rzadziej natomiast niechęć (średnia liczba nacji, do których wyrażali niechęć – odpowiednio 6,2 i 9,1).

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?	Średnia wartość wskaźnika sympatii	Średnia wartość wskaźnika niechęci
Tak, powinniśmy ich przyjmować*	10,5	6,2
Nie, Polska nie powinna przyjmować uchodźców	7,4	9,1

* Kategoria powstała z połączenia dwóch odpowiedzi: „Tak, powinniśmy ich przyjmować i pozwolić się osiedlić” oraz „Tak, powinniśmy ich przyjmować do czasu, kiedy będą mogli wrócić do kraju, z którego pochodzą”

Do najbardziej lubianych przez Polaków nacji należą Czesi, Włosi oraz Słowacy. Niewiele mniejszą sympatią darzymy Anglików, Hiszpanów, Amerykanów oraz Węgrów. Z kolei z największym dystansem podchodzimy do Arabów i Romów, w stosunku do których niechętny stosunek deklaruje większość ankietowanych. Od stycznia 2015 roku pogorszyło się nasze nastawienie do wielu narodów uwzględnionych w sondażu, co prawdopodobnie należy wiązać z takimi wydarzeniami ostatniego roku jak kryzys migracyjny czy ataki terrorystyczne. Nastawienie do innych nacji w znacznej mierze koresponduje ze stosunkiem do uchodźców, a jak wynika z naszych badań – obecnie mamy do nich mniej przychylne nastawienie niż w roku ubiegłym⁷.

Opracowała
Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

⁷ Zob. komunikat CBOS „Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców”, luty 2016 (oprac. J. Kalka).

A N E K S

Tabela 1

		Średnia wartość wskaźnika sympatii		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		8,69	8,45	1034
Płeć	Mężczyźni	8,69	7,95	488
	Kobiety	8,69	8,88	546
Wiek	18–24 lata	8,57	7,52	107
	25–34	9,48	9,02	196
	35–44	9,98	9,25	187
	45–54	8,51	8,41	152
	55–64	7,74	8,09	183
	65 lat i więcej	7,84	7,80	209
Miejsce zamieszkania	Wieś	7,44	8,13	411
	Miasto do 19 999	9,11	8,55	139
	20 000 – 99 999	9,10	8,80	219
	100 000 – 499 999	9,14	8,34	171
	500 000 i więcej mieszk.	11,86	8,15	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5,31	6,64	212
	Zasadnicze zawodowe	7,96	7,94	253
	Średnie	9,57	9,03	312
	Wyższe	11,16	8,58	257
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12,23	9,09	114
	Średni personel, technicy	12,93	9,96	32
	Pracownicy adm.-biurowi	8,70	8,66	71
	Pracownicy usług	7,92	9,03	46
	Robotnicy wykwalifikowani	7,66	7,43	117
	Robotnicy niewykwalifik.	7,18	8,22	41
	Rolnicy	7,22	7,97	56
	Pracujący na własny rach.	9,83	8,69	51
	Bezrobotni	8,17	8,93	50
	Emeryci	7,66	7,73	245
	Renciści	9,15	8,68	60
	Uczniowie i studenci	8,44	7,09	71
	Gospodynie domowe i inni	8,34	9,32	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10,16	9,54	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9,20	8,73	94
	sekt. pryw. poza rolnict.	9,51	8,42	268
	prywatnym gosp. rolnym	6,81	7,72	58
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	6,33	8,18	118
	Od 650 zł do 999 zł	8,33	8,53	159
	Od 1000 zł do 1399 zł	8,39	8,73	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	9,65	8,22	139
	2000 zł i więcej	10,72	8,37	192
Ocena własnych war. mater.	Złe	7,24	7,79	84
	Średnie	7,49	7,89	429
	Dobre	9,92	8,82	521
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7,80	8,63	49
	Raz w tygodniu	8,43	8,51	473
	1–2 razy w miesiącu	8,74	8,16	166
	Kilka razy w roku	9,43	8,44	221
	W ogóle nie uczestniczy	8,70	8,62	124
Poglądy polityczne	Lewica	10,22	8,67	157
	Centrum	8,73	8,57	256
	Prawica	9,12	7,73	318
	Trudno powiedzieć	7,42	8,81	302

Tabela 2

		Średnia wartość wskaźnika niechęci		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		7,67	7,21	1034
Płeć	Mężczyźni	7,85	6,86	488
	Kobiety	7,51	7,52	546
Wiek	18–24 lata	8,66	6,79	107
	25–34	7,69	7,65	196
	35–44	7,33	7,39	187
	45–54	8,11	7,59	152
	55–64	7,51	7,01	183
	65 lat i więcej	7,26	6,73	209
Miejsce zamieszkania	Wieś	8,28	7,47	411
	Miasto do 19 999	7,52	7,26	139
	20 000 – 99 999	7,45	7,45	219
	100 000 – 499 999	6,74	6,36	171
	500 000 i więcej mieszk.	7,39	6,79	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	8,42	7,67	212
	Zasadnicze zawodowe	8,80	7,55	253
	Średnie	7,60	7,29	312
	Wyższe	6,01	6,02	257
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5,66	6,19	114
	Średni personel, technicy	5,65	6,75	32
	Pracownicy adm.-biurowi	7,77	8,08	71
	Pracownicy usług	7,98	7,23	46
	Robotnicy wykwalifikowani	9,49	7,73	117
	Robotnicy niewykwalifik.	10,26	8,78	41
	Rolnicy	8,98	7,70	56
	Pracujący na własny rach.	5,26	5,48	51
	Bezrobotni	8,37	7,55	50
	Emeryci	7,38	6,75	245
	Renciści	7,68	7,16	60
	Uczniowie i studenci	8,70	6,78	71
	Gospodynie domowe i inni	7,24	7,42	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	6,80	7,56	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7,79	7,26	94
	sekt. pryw. poza rolnict.	7,58	7,25	268
	prywatnym gosp. rolnym	9,30	7,75	58
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	9,28	8,34	118
	Od 650 zł do 999 zł	8,26	7,32	159
	Od 1000 zł do 1399 zł	8,49	7,67	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	6,12	5,63	139
	2000 zł i więcej	6,83	6,47	192
Ocena własnych war. mater.	Złe	10,47	8,47	84
	Średnie	7,69	7,00	429
	Dobre	7,20	7,07	521
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7,86	8,15	49
	Raz w tygodniu	7,87	7,32	473
	1–2 razy w miesiącu	6,80	6,51	166
	Kilka razy w roku	7,76	7,12	221
	W ogóle nie uczestniczy	7,88	7,54	124
Poglądy polityczne	Lewica	7,60	7,43	157
	Centrum	7,40	6,88	256
	Prawica	7,71	6,52	318
	Trudno powiedzieć	7,89	8,05	302